

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE RADKY KYLBERGEROVÉ **Lékařská etika terminálních stavů**

V diplomové práci Radky Kylbergerové jsem chtěl původně ocenit důkladnost zpracování tématu, poměrně velké množství zdrojů, z nichž práce čerpá, a to nikoli pouhou kompilací téhož zdroje na delších úsecích práce, nýbrž jejich vzájemnou kombinací a konfrontací.

Z formálního hlediska jsem však byl překvapen velice vysokou stylistickou úrovní textu, a tento zdánlivý klad práce se ve spojení s následující výtkou obrací v mém hodnocení ve svůj přímý opak. V poznámkách pod čarou totiž autorka velice nedůsledně rozlišuje mezi zdrojem citovaným a parafrázovaným. Zkratku „srov.“ používá jen v některých případech, u většiny zdrojů, z nichž parafrázuje, však tuto zkratku nepochopitelně nepoužívá. Protože většina prací, z nichž autorka čerpá je rozpůjčovaná, nemohl jsem si udělat kompletní obraz autorčiny metody porovnáním její práce s větším množstvím používaných zdrojů, avšak víceméně náhodně vybrané dostupné knihy, které jsem si vzal k ruce, potvrdila moje obavy. To, že autorka v zásadě nerozlišuje mezi citacemi a parafrázemi, je záležitost nejen formální, ale i obsahová. A právě odtud ona vysoká stylistická kultivovanost. Autorka přejímá celé věty a souvětí z parafrázovaných zdrojů s občasnou obměnou jednoho dvou slov, rozdělením souvětí do dvou vět či naopak spojením následujících samostatných vět do souvětí, a tento způsob práce se zdroji prezentuje jako parafrázi. Tak např. G. Virt v knize *Žít až do konce* píše:

„Pro biblického člověka je naproti tomu život člověka darem, který si sám nemůže zasloužit ani obstarat. Život je dar, neoddělitelný od vztahu k dárci. Kdo tedy nese-trvává ve vztahu k Bohu, je mrtvý“ (Virt 2000, s. 83). Autorka „parafrázuje“:

„Naproti tomu pro věřícího člověka je život darem, který si sám nemůže zasloužit ani obstarat a je neoddělitelný od vztahu k dárci. Kdo tedy nezůstává ve vztahu k Bohu, je mrtvý“ (s. 23).

Poslední převzatá věta (formulující poměrně závažnou myšlenku) je navíc v práci prezentována jako autorčina vlastní, protože odkaz na dotyčný zdroj jí předchází. Podobně M. Raban v knize *Duchovní smysl člověka dnes* interpretuje logoterapii V. Frankla slovy:

„Smysl života však nemůže spočívat v jeho prodlužování, ve fyzikální transcendenci, nýbrž v tom, že intenduje smysl smrti jako součást života, neboli smysl smrti zahrnuje do smyslu života“ (Raban 2008, s. 261). Autorka „parafrázuje“:

„Smysl života však nemůže spočívat v jeho prodlužování, ale v tom, že intenduje smysl smrti jako součást života. Tedy smysl smrti zahrnuje do smyslu života“ (s. 25-26).

Jsem přesvědčen a argumentuji i poukazem na fakultní metodickou příručku (s. 30), že toto nejsou parafráze, nýbrž téměř doslovně převzaté citace. Zdůrazňuji, že jde o dva náhodně zvolené příklady, po podrobnějším srovnání se ukazuje, že všechny „parafráze“ z dotyčných dvou knih mají takovýto charakter. Vzhledem k vysoké stylistické úrovni práce a častém používání cizích slov v textu se obávám, že tímto způsobem je napsána celá práce. Neboli autorčin vklad spočívá pouze ve velice pečlivém sestavení přímých citátů a mírně upravených citátů převzatých z poměrně značného

množství zdrojů ve smysluplný celek. Pokud by skutečně důsledně rozlišovala mezi citacemi a parafrázemi, pak by se celá její práce skládala z dobře poskládaných citací s občasnými autorčinými stylistickými mosty mezi nimi. Autorku nelze vinit, že by si přisvojovala cizí myšlenky a vydávala je za vlastní, v zásadě jen díky tomu, že v práci snad nenajdeme odstavec, který by nebyl podložen poukazem na dotyčný zdroj. Velice nerad však konstatuji, že autorka si přivlastňuje slova, věty i celá souvětí jiných autorů a vydává je za vlastní, a to je to, co jí zcela zásadně vytýkám.

Na obsahové úrovni se tento závažný nedostatek práce projevuje v tom, že za vším tím množstvím literatury, z níž autorka svoji práci skládá, se poněkud vytrácí její vlastní názor a kritický úsudek a v práci je tak plno rozporů, které nejenže nejsou rozřešeny, ale nejsou ani reflektovány. Tak např. autorka se na s. 64 opírá o Evangelium Vitae Jana Pavla II. a cituje, že „nejvýše odsouzeníhodné a bezprávné je pak, když si někteří lékaři a tvůrci zákonů osobují moc rozhodovat o životě a smrti. Ale pouze Bůh má moc rozhodovat o životě s smrtí“. V závěru práce přitom kriticky konstatuje, že „ne každý [lékař] je ochoten a schopen přijmout nesmírnou odpovědnost plynoucí z moci nad životem a smrtí člověka. Těm pak, kteří jsou připraveni tuto odpovědnost převzít a nést důsledky, bychom měli poskytnout jisté zázemí“ (s. 80). Co má tedy podle autorčina názoru lékař vlastně dělat? Smí vlastně zasahovat, nebo má jen přijímat pacientův stav? Co je tedy podle autorky osobováním si nepřislušejícího práva (na život a na smrt) a co je přijetím odpovědnosti (za život a za smrt)? Stejně tak na s. 62 definuje autorka pasivní ethanasii jako „právo na přirozenou smrt“ ve smyslu „jednání nebo také zřeknutí se určitého jednání, jehož následkem může být uspišení smrti druhého člověka“, byť slovy H. Haškovcové zpochybňuje faktickou opodstatněnost tohoto dělení a zdůrazňuje nezřetelnost hranice mezi tzv. pasivní a aktivní ethanasií. Přitom na s. 67 rozhodně konstatuje, že „Život může být uctíván nejen tím, že je zachováván, ale i tím, že člověku dovolíme dosáhnout svého konce. Ukončit lékařské zásahy, dovolit přírodě, aby se ubírala svým směrem, se od zabítí z milosti značně liší. Pokud se lékař rozhodne ukončit léčbu, která zbytečně prodlužuje proces umírání, je naprosto v pořádku. (...) Takové počínání je někdy chybně označováno jako pasivní ethanasie. Tento postup ale není formou euthanasie, protože tu není úmysl usmrtit, nebylo provedeno nic, co by usmrtilo, a to, co bylo učiněno, smrt nezpůsobilo.“ Vůbec nerozumím, v čem je tedy nakonec rozdíl, a zda-li lze tedy tento rozdíl vůbec určit, nebo nikoli. Nejde o pouhou účelovou sofistiku, o niž se v praktickém jednání nelze jakkoli opřít? V prvním citátu autorka pasivní euthanasii definuje jako (ne)jednání, které vede k přirozené smrti (respektive ji uspiší), v druhém tentýž pojem zjevně překrucuje a formuluje jej jako (ne)jednání, které způsobí smrt, tedy jednání s úmyslem usmrtit. Je to snad totéž?!

Uvítám, když vznesené otázky autorka v rámci své obhajoby zodpoví, avšak uvedený formální nedostatek, který v práci nacházím, považuji za natolik závažný, že diplomovou práci Radky Kylbergerové v její současné podobě **nedoporučuji k obhájení**.

V Českých Budějovicích
6.5. 2011

PhDr. Vít Erban, Ph.D.
Katedra filosofie a religionistiky TF JU
v Českých Budějovicích